

ПЕРЕДПЛАТА на „РУСЛАНА“

вносять: в Австрії:
на цілий рік 24 К
на пів року 12 К
на чверть року 6 К
на місяць 2 К

За границю:

на цілий рік: зі щоденною ви-
сылкою 7 доларів або 14 рублів;
з висылкою двічі в тиждень 6 до-
ларів або 12 рублів; з висылкою
що суботи 5 доларів або 10 руб.
Поодинокі числа по 10 сотиків.

Телефон Редакції ч. 1484.

Конто почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

християнсько-суспільний дневник.

„Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми сердце і віра руска“. — 3 Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім
неділь і руских свят о 5 год.
по полудні. — Редакція, адміні-
страція і експедиція „Руслана“
при ул. Хмельовського ч. 15, II.
поверх. Експедиція місцева
в Агенції Соколовського в паса-
жі Гавмана.

Рукописи звертає ся лише на
попередню застерогу.

Рекламації лише неопечат
вільні від порта. — Оповіст
звичайні приймають ся по ц
20 с. від стрічки, а в „Надіст-
нім“ 40 сот. Подяки і приватні
дonesеня по 30 сот. від стрічки

Апостоли царя-і православія.

1.

Щаслива Галичина! Щасливий галицько-
русский нарід! Тьма тьменна опікунів прости-
гає свої милсетивні руки, щоби молотом об-
ставини кувати делью найнещасливішому з
нещасливих народів.

Дбають про нас ближні і дальні сусіди,
— нема що казати. У хвилі небувалого роз-
ладу серед нашої суспільности, при нечуваній
обняжці суспільної енергії, підчас формальної
затрати почуття суспільної та горожанської е-
тики у одній частині нашої суспільности, за-
вitalи в наш край і між нарід перші вістуні
того багатого і могутого опікуна, яким про-
кидає ся дла нашого народу російський царат.
Появили ся в трох різних кутах Галичини мо-
лоді православні батюшки: Ілечко в Тяляжи,
сокальського повіту, Гудима в Залучу, сьнятин-
ського повіту і Сандович в Жидні, горлицького
повіту. Прийшли апостолами царя-і православія,
щоби своїми личностями засвідчити, як
дбає і опікує ся Петербург „підярменно Русь-
вою“ (Галичиною).

Поява сих трох лжеапостолів, а має їх
небавом явити ся ціла плеяда з Житомира,
Холму та Києва, приневолно нас розглянути
ся в положенню, яке витворює ся на основі
російсько-православної пропаганди у нас в Га-
личині.

Всі три апостоли православія в Галичині
Ілечко, Сандович та Гудима баїлі москвичі.
А се важне. Важне з того згляду, що вихо-
дять з точки російського, а зглядно „общеру-
ського“ націоналізму, всі они, як також їх бу-
дучі товариші, находять і находити муть мо-
ральну (бо матеріальну дає „Святійший Си-
нод“) піддержку галицьких москвичів, як ду-
дичевичівського, так і королівського тапу. Не-
хай ніхто не баламутить ся тим, що нібито
„Галичанин“ і его сторонники осуджують
православну місію; колиби они її навіть дій-
сно по широті осуджували з релігійного ста-
новища, то із становища партійного чи на-
ціонального (а навіть зі згляду на єдність із
Росією політичного) будуть їй пособляти.
Зважмо же і ту обставину, що много із тих
будучих місіонерів православія, що кінчать
богословіє в Житоїмірі, Холмі та Києві, се
сини і сторонники наших католицьких(?) москвичів,
дуже часто сини католицьких священників
або дяків та селян. Якжеж русофільський ка-
толицький священник чи мірянин не уважав
противним своїй католицькій совісті посла-
ти сына в православну духовну Академію, то
цілком певно не поставити своїм католицьким
обовязком боротьбу із представниками право-
славія — своїм сином чи близьким сторонни-
ком. Православіє як один із синоівім росій-
ського націоналізму власне піднесе їх дружбу
і скріпить его. Се треба мати на тямці.

Очевидно, що чорносотенна група мо-
сквичів, якої дійсним вождом є др. Дудичевич,
не лише тішать ся православними батюшка-
ми і їх появою, як ми се бачили в „Прикар-
патській Русі“, котра про се громогласно ре-
клямує, але й може бути гордою з того, що
її робота не йде на марне.

Прецінь всі ті Гудими та Ілечки їх ви-
хованкі, яких они віддали при посередництві
гр. Бобринського та церковної православної ера-
рії до Росії на науку. Сеж повільне, але по-
слідовне переводженє їх задушевних ідей по-
ки що моральної окупації Галичини Росією.
Православіє і її батюшки се лиш одно звено
із того лавдюха, що споліти має „подярмную
Русь“ із „державною Русією“ на віки а се
важний крок вперед.

Почва під православіє в деяких околи-
цях Галичини дуже пригожа і підготовлена.

Чи згадувати може про Лемківщину, Брідци-
ну? Чи згадувати про село Підмихайле в Ка-
лущині, де саме слово „католик“ вивело по-
чаївських паломників із рівноваги і під їх про-
водом підчас проповіді молодого священника
о. Ат. Тимкова ціле село демонстративно
оставило церковний притвор? Се річи загаль-
но звісні, хоч на жаль не случайні і не рідкі.
Над помноженем їх працюють ревно москвичі
між иншим і спомогане красивим грошем „об-
ществом ім. Качковського“, що висилає своїх
людей до православних монастирів на науку.
Се подали ми на основі „Отчета“ сего това-
риства перед тижнем.

Та се все річи звісні. До їх докинемо
пильні виванку нових фактів, які наглядно ви-
кажуть, що русофільської православної агітації
не можна ніяк легковажити.

Перед 2—3 тижнями кружляло між до-
віреними людьми русофільського табору пи-
сьмо „до русских студентів Прикарпатской
Руси“, в яким не підписаний комітет „ревни-
телей православія“ звиває русофільську моло-
діж громадно вступати в православні духовні
семинарії. Услія для Галичан такі, що й
справді багато із молодих москвичів, особли-
ве бігунівських знакомить ся на легкий хліб:
низша гімназія і посвідка від „Р. Н. О.“
(русско народної організації) що кандидат є
„русских убьжденій“, за те зобовязує ся
кандидат по укінченню студій присвятити
свою працю на „западных рубежахъ Россіи
включая Австрийскую область“.

Від нового року має виходити у Бродях
(!) агітаційна часопись присвячена виключно
православній пропаганді. Редагувати її має
один із житомирських семінаристів, що вже й
тепер працює в „Почаевскомъ Листкѣ“ для
слави православія. Гроші на часопись дають
почаївські черці.

Першими вістунами, як ми сказали, сеї
диявольської роботи, що не аби як загрожує
нашій Церкві, є три молоді батюшки. Они
просліджують область своєї будучої праці і
інформують про него точно свою вярхію в
Росії. Від с-ї послідної дістануть вказівки до
праці і матеріальну безпеку.

Якжеж злочинною є робота органів укра-
їнської печати такого „Діла“, „Свободи“ та
„Громадского Голосу“, що в так скрутній
хвилині підкопують повагу нашої Церковної
власти, ведучи нечесну боротьбу навіть проти
католицького світогляду? Чи згляд на грізне
положенне не оглянуть сих киринників?

Свій.

Свѣято в Підлісію.

Вийдять поїзд зі Львова і веде поверх
600 осіб. Сокольська музика з Комарна при-
гриває нам піснї. По вагонах звивають ся
панночки і панове та продають марки та ку-
пони на культурні цілі. Гамірно серед нас
їдуть інтелігенція, академічна молодіж, уче-
ники гімназій, учениці шкіл зі своїми профе-
сорами, робітники, купці, промисловці. З по-
між духовенства вибивають ся в сім това-
ристві делегат Ексцеленції Митрополита, о.
Митрат Туркевич і відпоручник перемиского
Ексцеленції-Владыки, о. Митрат Подоль-
ський.

Погода дописує чудово. О год. 11. стає-
мо в Ожидові, де гостий витає бандерія Со-
колів з Ожидова і Олеська на конях, та ко-
мітет з о. Кальбою на чолі. Пять кілометрів
дороги до підлісецької гори перебуваємо будь-
то підводами, будьто піхотою. Музика, чета
львівських Соколів в одностроях з прапором,
учениці видільної школи і семінарії їдуть
пішки поверх годину на місце памятника.

Стрімка підбіч гори вкрита людьми мов му-
рав'ятами; ріжними стежками і на правці спі-
шать в гору зі всіх сторін тисячі народа.

Під памятником.

Чудова та гора. Західна половина, на я-
кій стоїть памятник, лиса без деревини, схі-
дна вкрита лісом. Розлогий верх гори зарів-
ня ся від людей. Зібрало ся тут около 15 тисяч
народа з доокочичних сіл і місточок та кілька
тисяч молодежи та інтелігенції зі всіх міст
Галичини. Тернопіль, Золочів, Станіславів,
Перемішль, Броди, Самбір, Коломия, Сянік
вислали туди цвіт і надію нашого на-
рода.

Хрест, який постровно на високім підму-
рованю, є висоти 24 метрів (5—6 поверхової
каменіці) і представляє ся імпонуючо. Видно
его вже з Красного, Інжіврови Лушпінському
належить ся за проєкт, а комітетови за ско-
ре переведенє будови в діло щира по-
дяка. Виконанем хреста заняла ся слюсарска
робітня Русина, п. Стефанівського у Львові.

На камініні підмурованю поміщена зо-
лота напись: „Памяти Маркіяна Шашкевича.
1811—1911.“

Довкруги памятника станули колесом
процесії з Почап, Розважа, Гумниск, Закома-
ря, Ожидова, Переволочної, Соколівки, Юськов-
ич, Олеська, Жулич, Черемошні, Білого Ка-
меня, Бужка, Белзця, Скваряви і Підліся. За
ними бачимо табляці та прапори читалень
„Просвіти“ з Побужа, Підсокола, Соколівки,
Сасова, Кутів, Білого Камєня, Почап, Золочева,
Юськович, Олеська, Скваряви, Хватова, Роз-
важа, Утішкова, Белзця, Ожидова, Красного
і т. д., десятки малинових сокольських та сі-
нових прапорів, відзнаки кружків „Сільского
Господаря“ і т. д. і т. д.

О 11. год. духовенство в ризах з обома
отцями Митратами стає до богослуженя. Ва-
чимо оо. Цебровського, Хмелевського, Кра-
сноперу, Плашовецкого, Кальбу, Височавсько-
го, Терлецького, Шухевича, Дольницького, Гром-
ницького, Дидика, Підсоньского, д-ра Бодяна,
д-ра Яремка, о. Будку, Стефановича, Білевича,
Туркевича, Копистяньского, Рудакевича, Леш-
ньовського, Левицького, Копача, Потопника, Че-
меринського, Гірянка і багато, багато инших.

Підчас Служби Божої співає чудово се-
лянський хор з села Кутів під управою учт.
Запця, а в часі панакхиди дає концерт хор пи-
томців, почім п-омовляє в імені Ексцеленції
та своїм о. Митрат Туркевич, освячує хрест
і благословить рускому народови, що в такім
великім числі зібрав ся пошанувати память
Маркіяна.

Після о. Митрата проголошує живу ядер-
ну промову о. Кальба та віддає рускому на-
родови хрест, якого сторожами мають бути
селяни Підліся, де Маркіян провів свої дитя-
чі і молодечі літа.

Селянин Загульський, латинник, голо-
ва читалні „Просвіти“ і „Сокола“ в Розважи
складає в імені селян обіт, що они будуть
держати ся заповітів Маркіяна і будуть бере-
чи хреста, доки не встане вільна і незалежна
Україна.

В імені львівської „Просвіти“ промовив
дуже гарно і тепло др. Е. Озаркевич, який
вказав, як тяжко було Маркіянови видати од-
ну книжочку „Русалка Дяїстровая“, а як
нині мільони книжочок шле по Галичині
„Просвіта“. Поклоном памяти Маркіяна за-
кінчив бесідник промову, а подякувано єму
за неї гримкими оплесками.

Учительський збір середних шкіл заре-
презентував гарною промовою директор стані-
славської рускої гімназії п. др. Николай
Сабат.

Директор Сабат говорив отсими словами:

„Шуми вітре, шуми буйний
На ліси, на гори,
Мою журну неси думку
На підліські двори.“

Підлісецька гора біла,
Як тебе не бачу,
Так ми тяжко, так ми сумно,
Що трохи не плачу!
Веселая сторононько
До сердца сь припала!
Душа тебе, як милого
Мила забажала.“

Так ось тут колись, у нову весну нашого
національного життя, співав жайворонек галиць-
кої України Русь! співав — а его пісеньки
дзвінкий голосочок ніс ся далеко-широко по
просторах рідної землиці — від срібнолентого
Сяну і бистротечею Дністра по золототерхий
Київ і ревучі кручі Дніпра-Славутці! Співав
— а ми, духові спадковці его золотой кобзи
підхопили радісно любовнї, чарівні звуки сих
его пісень, обняли високими ідеалами любови
рідної землі, підхопили і днес хором — з од-
ної груди цілого народа велита лунає дужий
начеб рефрен:

„Веселая сторононько
До сердца сь припала
Душа тебе, як милого
Мила забажала.“

і як „милий до милої“, так народ увесь „ста-
рі й молоді“, у Підлісі, у „веселу сторононь-
ку“ нашого кобзаря-жайворонка днес злетів
і десятками тисяч голов залег улюблену его
„Підлісецьку гору білу“.

Та стаємо горді і сильні духом під отсєм
хрестом, що є не лише памятником слави на-
шого безсмертного Маркіяна, але також по-
бідною сурмою, що могутним голосом грудий
народа-велита кличе в бездаль до живих і
сплячих, до своїх і чужих: Глядїть, се наша
рідна земля, зрошена кровю і справлена по-
том наших батьків-дідів! На нїй то, як госпо-
дарі у своїй власній хаті кладемо печатє на-
шого національного життя-буття!

Стоїмо горді і кріпкі духом і бодрі на-
дїєю! Бо, як з святаго хреста на Голготі
спливають в безконечні часи в мільони хри-
стіянських сердець світляні лучі віри, надії і
любоби, так з отсего хреста на Білій горі
сипати муть ся безнастанні животворні іскри
у мільони українських сердець, щоби розгоріли
великім святам полум'ям любови рідної зем-
лі, рідної мови, своєї пісні і своєї віри! І дасть
Бог, що тотя землиця, батьківщина наша, як
довга і широка застелять ся скрізь на взір
отсеї Білої гори символами нашого народного
„Я“, щоби раз прецінь могла „усміхнутись
заулакана мати“, Русь-Україна!

З такими бажанями і з таким націо-
нальним „Вірую“... клонять свої голови і по-
хиляють прапори своїх храмів науки перед
отсєм хрестом, триумфом віри, світла і на-
родної самосвідомости, відпоручники учте-
лів і учеників руских гімназій.“

В імені питомців духовної семінарії, з
якої вийшов М. Шашкевич, промовив пито-
мець Корнило Куницький. Поетичними зворо-
тами, овіяними „Псалмами Руслановими“ від-
дав він честь памяти Поета та зловив обіт,
що питомці підуть тою самою дорогою, щоби
рідному народови добути щастє, долю і волю.

А хор питомців відспівав Людкевича кан-
тату до слів Шашкевича: „Дайте руки юні
други“, яка викликала бурю оплесків.

На кінці виголосив довшу промову пос.
Сінгалевич, в якій звивав нарід до дальшої
боротьби за права і свободу та в імені сво-
ім і против послів прилучив ся до маніфе-
стації в память Воскресителя галицької землі.

Похід.

Вже була година 3. з полудня, як двинув ся величний похід до славних підлісецьких дубів і колодязя.

Похід дефілював перед хрестом, заким зійшов на долину. Похід отирали сокільські бандери з Олеська і з Ожидова. За ними йшла комарнянська музика „Соколи“ зі Львова і з Тернополя в одностроях (36) з прапором „Сокола-Батька“ під проводом голови проф. Боберського і начальника п. Гузара; чета дівчат зі Львова (26); Січовики з Золочева і Сасова (56); Соколи з: Білого Каміня (25), Черемонні (15), Почап (20), Купча (13), Утішкова (16), Топорова (34), Юськович (16), Ожидова (12), Скваряви (16), Закомаря (18), Соколки (13); гімназійні ученики з: Станіславова з прапором (19), Перемишля з прапором (54), з Тернополя (56), Золочева (60), зі Львова філія гімназії (50) і головне заведене (52).

За ними йшли процесії з около півтора сотки хоругв.

О год. 4. освячено воду біля колодязя, а гостинний дім о. Льва Тарнавського гостив гостей. Підводами, та піхотою вертали ми до поїзду, який о п'ятій годині виїздив вже до Львова. Порядок святя удержував „Львівський Сокол“. А порядок був дійсно імпонуючий. За се величне святя належить ся щира подяка комітетови.

Хросимо відхобити перегупату.

В справі береження прав рускої мови.

Всім відомо добре, як то нашу мову всюди нехтують, а повинна она мати такі самі права що і мова польська, чи німецька. А тим часом дістаємо друки польсько-німецькі пр. „Wyciąg z metryk urodzonych... Auszug aus der Geburtsmatrikel...“ а по руски ні словечка, як би Русинів цілком не було в Галичині. Тому дійсно є святим обовязком кожного горожанина упоминати ся за права рідної мови. А що ц. к. староства повинні звертати ся до гр. кат. урядів пар. в рускій мові, на се дає нам примір ц. к. Намісництво, котре тої мови уживає в переписці з гр. кат. парох. урядами. Тим більше повинні уживати єї підчинені ц. к. Намісництву староства, коли хочать мирного пожитя з нами.

Домагаймо ся нашої мови при кожній нагоді особливо від політичних і судових властей, бо они повинні стояти на сторожі всякого права.

Щоби ми однак успішніше бороли ся за права нашої мови, кнече треба взяти ся всім разом до діла і взаємно підпирати себе, контролювати і притягати одні других. Уважаю проте вказанам подати такий проект:

Один парохіальний Уряд даного повіта повинен виготовити відозву, на взір нваше поданої і вислати єї, як куренду, по черзі до всіх Урядів пар. в повіті. Що такої відозви потреба, свідчить факт, що дуже много священників цілком не уважає на те, чи письма урядові одержують в рускій мові, бо инакше ц. к. староства не висилали би безнастанно польські письма. А коли всі зобовязуть ся солідарно упоминати ся за правами нашої мови, то певно справа нехтованя рускої мови змінить ся на ліпше. Відозву таку можна написати, як слідує:

До всіх гр. кат. парохіальних Урядів повіта Н. Н.

Відповідно до поміщеної статі в „Руслані“ з дня 18. X. н. ст. ч. 231, під заголовком: „В справі береження прав рускої мови“ повинні всі гр. кат. парохіальні Уряди нашого повіта уважати своїм святим обовязком, домагаючи ся пошанованя нашої мови і рішучо виступати в обороні єї прав. Коли однак Х. У. З. в Н. Н. з засади завсїгда посилає до гр. кат. Урядів парох. відозви чи дописи в нерускій мові, проте ми нинше підписані зобовязуємо ся солідарно від дня 1. XI. н. ст. с. р. не приймати ніякого письма від Х. У. З. з Н. Н. в нерускій мові адресованого, а навіть хоть би було по руски адресоване, а в середині писане не по руски, то зобовязуємо ся назад звернути его Х. У. З. в Н. Н. з заявою поданою в висше згаданій дописи, щоби тим нашим солідарним поведенем, вибороти належні права для рідної мови.

Назва Уряду	Місцевість	Імя і порекло урядуючого душпастиря	Власноручний підпис урядуючого душпастиря
гр. кат. парох. Уряд в	А.	о. Н. Н.	
	Б.	о. Н. Н.	
	Г.	"	
	"	"	

Така відозва повинна находити ся після умови в одних руках, де би легко кождому можна було єї переглянути, найліпше в гр. кат. пар. Уряді повітового міста.

Гр. кат. Уряд парох.

З державної ради.

На вчерашнім засіданю палати послів вела ся дальша розправа над бюджетом. Промовляв перший міністер скарбу Маєр, котрий відпер заміт п. Редліха, начеби числа бюджета були фалшиві.

Правдою є, що на основі останного рахункового замкненя доходи були о 30 мільонів висші, як після бюджета. При прелімінованю конечна є в кождім разі обережність, а если доходи підвишають ся ефективно о 3-5%, то міністер може дуже легко прийняти за се відвічальність. (Оплески). Що до доходів з залізниць, то виказують они 246 мільонів, отже висше число, ніж почислив др. Редліх.

Що до справи реформи адміністрації то не можна бути певним, чи принесе она які пільги для бюджета. Вправді дадуть ся поробити деякі опадности, але бесідник рішучо сумніває ся і уважає неможливим, щоби при тій нагоді належало вижидати значних заощаджених сум. Правительство старає ся всіма силами перевести реформу адміністрації.

В справі скороченя ходу інстанції вказує міністер на се, що в тій справі dokonано вже багато скорочень, що однак населене дуже трудно з ним освоєє ся.

В дальній своїй промові боронив міністер скарбу правительственої предлоги в справі урядників, полемізував з поглядами п. Біліньского і Штайнвендера, висказаними на попереднім засіданю а на кнечє просив о прийняті бюджетової провізориї.

По нїм забрав голос голова українсько-русского клубу др. К. Левицкий. Відповідаючи на виводи міністра скарбу, замів бесідник, що зріст доходів в попереднім році і в перших 8 місяцях с. р. не є вислідом успішного господарского положеня держави, лише вислідом сильнішого прикрученя податкової шруби. Бесідник жалує ся на безглядність податкових органів, передовсім по селах Галичини, додаючи, що справедливє людске поступованє при стяганю податків є наглим домаганем убогого населеня. Представники руского народа домагають ся, щоби правительство зробило раз є сям порядком. По сїм обговорював бесідник історію плянів фінансової реформи.

На анкеті, яку скликав в 1908 р. міністер Коритовский в справі уздоровленя краєвих фінансів, зажадали згідно представники переважної частки країв, щоби держава приняла на себе половину видатків на плати для учителів. Тої предлоги правительство не углядяло, мимо сего, що управильненє плати учителів є одним з найконечніших жадань на полі адміністрації. Народні учителі слупно домагають ся зрівнаня з державними урядниками чотгарох найнизших ранг. Заповідженє Коритовским в реформі домового податку знесене двох найнизших класє домово-клясового податку є рівнио конечною задачою суцільної справедливости. (Потакуваня). Бесідник згадав відтак про фінансові пляни д-ра Біліньского та перейшов до плянів теперішнього міністра скарбу. Др. Маєр має великий і малий фінансовий плян.

Що до першого належить домагати ся, щоби відповідав не лише потребам держави, але також і жаданям населеня. Малий фінансовий плян обнимає виключно поправу плати урядників і державних слуг. В справі службової прагматики заявив недавно міністер предсідник, що так довго не можна подумати про внесенє тої предлоги, доки не занехає ся нинішної агітації серед урядників. На такий погляд не можна згодити ся, бо остаточне упра-

вильненє службових відноси урядників є власне винї на часї, а всяка проволока могла би мати лише шкідливі наслідки. Таке управильненє є також в інтересі держави і усього населеня.

Пропонована правительством акція в тій справі є лише тимчасовим управильненем, яке не може нікого вдолити. Бесідник заявляє ся також проти junctim з плянами покритя До програми найближшої діяльности парламенту належить також поправа материяльних відноси державних урядників, але в звязи з службовою прагматикою і з загальним систематичним фінансовим пляном держави. Бажаємо дати урядникам то, що їм належить ся — говорив бесідник, — жалує ся однак варазом, що в Галичині розвела ся самоволя адміністраційних і судових урядників, і домагає ся єї викоріненя, домагає ся також предложеня закона в справі обовязку вицагороджуваня шкід заподіяних урядником в урядованю і в справі заперуки держави за ті шкоди.

Дальше вказує бесідник на особливу вагу нової бюджетової провізориї в фінансовій господарці держави; бюджетова провізорија домагає ся кредиту в сумі 406 мільонів в цілі покритя старих довгів. Часи бюджетових надвижок в сумі 146 мільонів минули скоро, нинішній заряд скарбу проголошує клич, що підвижка доходів є безуслівно конечна.

Не улігає сумнівови, що така господарка дальше тривати не може. Представники народів мусять жадати, щоби не тільки державні конечности, але також і народні були задоволені. Укр.-рускумо народови ходило, чи він тут найде условини естования чи ні. Польске коло стоїть дальше на такім становищи, що Галичина мусить бути переміненя в народчу польську державу. Русини однак, вірні Тирольці сходу, мають як польські піддані платити Австрій податки і ставляти хоробрих вояків. Є се безпримірне невдачне трактованє цілого народа в конституційній державі.

Бесідник входить дальше в історію і сягає до 1848 р. і начеркненої самостійности народів до народного парламенту. Заявляє, що все, що галицькі Русини осягнули на господарскім і культурнім полі, то зробили власною тяжкою працею в боротьбі в перешкодах, які чинили їм Поляки. З вини австрійского правительства не можуть тут нігде Русини найти справедливости, а зі своїми жалобами відсилає ся їх до ласки Поляків. Русини жадують, щоби з ними обходжено ся, як з народом рівноправним і безпосередно залежним від держави і не стерплять опікуєнства. Хоч руский нарід майже дорівнює в числі польскому народови, не має в радї корони заступства, а в галицькїм соїмі є в великій менности з причини несправедливих виборчих ординацій і надужити. По тїм заявив бесідник, що проти компліментів д-ра Біліньского в останній его мові для Русинів мусить трохи ближше начеркнути прихильну політику Поляків. Краєва шкільна Рада утруднює закладанє і розширенє народних руских шкіль, а горячо попирає польські не лише для польского, але і для руского населеня і польщить рускі школи у східній Галичині. З причини прихильности центрального правительства повстають рік річно нові польські середні школи, також в руских околицях Галичини, так що Поляки мають їх більше як 60, а Русини 5.

Дальше обговорює бесідник університетске питанє. На чолі адміністрації краю стоїть польський намісник, найліпших Русинів судиві помивають в авансі, їх число меншає, все полагоджує ся в польських кругах на тайних конвентиклях, центральному правительству диктує ся все з польської сторони, а останною метою сєї адміністрації є вигворенє польської держави в Галичині з повним знищенем українсько-русского народу. Резервованє становище занимали українські послы дося в парламенті в нараді тому, що бар. Гавч углядяв слушно жаданя руского населеня. Поступованє правительства показує однак, що руска справа для него не єстvue. Галицькі Русини не відчувають зовсім полішеня своєю політичного положеня.

В борбі обох народів в Галичині стоїть правительство по стороні Поляків вічливо як на експанзивні польські стремління на некористь Русинів.

Ту погубну систему як для інтересу держави так для условин розвою Русинів мусимо поборовати цілою енергією. Програма, яку в останім часі виголосив предсідник кабинета, є для нас без змісту.

Ані урядниче, ані парламентарне міністерство не може нам помочи, если правительство не має річевої програми, котра могла би вдолити народи Австрій. Постійна парламентарна більшість може бути утворена лише на основі річевої програми, яка заспокоїла би потреби держави і всіх народів. В Чехах вамагає ся правительство всіми силами спів полагодити. В Галичині оставляє правительство всьо Полякам, а ті правлять краєм як одинокі володарі. Аж грімка руска опозиція в соїмі в минулїм році змусила Поляків задержати в тїм напрямі позір.

В наслідок сего маємо від кількох місяців до діла з облудною політикою зі сторони Поляків, на чолі котрої стоїть голова польского кола. Належить ствердити, що в польско-рускїм спорі нема зовсім мирових виглядів, лише росте заостренє відноси.

Осердне правительство вдолує ся однак звітами президії польского кола з мнимих переговорів. Така польська політика стремить лише до зведеня на манівці прилюдної опинії і рішачючх чинників Австрій в польско-рускїм питаню, до усуненя акції правительства на бік, відволіканя на пізніше руских жадань, так щопя ми нікогда не одержали своїх прав.

Вину сего поносять пасивність осередного правительства і ся обставина, що правительство признало Полякам односторонні далекосяглі уступки, які в найвисшїм степені наражують інтереси руского народу на шкочу. В справі водних доріг заключило польске коло з правительством тайний договір; Русини протестують проти полагоди краєвих справ без їх відомя — сего не стерплять Русини. Русини бажують і жадують виразно угоди, але передовсім угоди руского народу з австрійскою державою. (Грімкі оплески Русинів). Коли однак слушни домаганя Русинів розбивають ся все о польську політику Австрій, не полишає ся Русинам нічого иншого, як поставити жаданє поділу Галичини на чолу своєї політики і бороти ся о се всіми середниками. (Оплески на руских лавах).

По промовах пос. Гаммера, Седляка і Фрайслера, відложено засіданє до 6. листопада о 3. год. по полудни.

Італійско-турецка війна.

Ков. ль кує а жаба ногу наставає. З Петербурга пишуть до „Лос. Анз.“, що між заступцем міністра справ заграничних Нератовом і російским амбасадором в Царгороді Чаріковом прийшло до поважних непорозумін. Як швеняють в політичних кругах, Нератов бажав би тепер порушити справу Дарданелів та сему противить ся Чаріков.

На полі бою. Льондонські часописи містять просторі звіти із онодішної борби (з середу) перед воротами міста Триполісу. Араби вшали на задні відділи Італійців, але їх вень витято. Завзята борба вела ся о зелену хоругву арабского відділу; італійські атаки відперто що найменше 12 разів, вкінці однак здобули Італійці хоругву, вибивши всіх Арабів.

Італійські агенції та часописи обчислюють втрати Арабів в останних боях на 2000 вбитих і 4000 ранених. В одній із битв поляг визначний турецкий офіцир, бувший війсковий аташе в Берліні майор Енвербей.

Льондонські часописи зазначають, що італійські звіти про воєнні успіхи є пересадні, бо в дійности Італійці є окружені зі всіх сторін Арабами і безнастанно ними напастовані. Смерти Енвербея не потверджують льондонські і берлінські часописи.

Найновіші вісти з поля воєнних операцій. До „Sabah“ телеграфують з Триполісу під онодішню дату: Італійська девізія напала на Турків, котрі відперли атаки і зі своєї сторони вдарили цілою силою на італійські становища. Італійці влякавшись, щоби не відтято їм відвороту, цофнули ся в неладі до міста. Полягло 300 Італійців, між ними кількох офіцирів а 700 Італійців має бути ранених. Турки

здобули один із шанців. „Tanin“ доносить що в сій битві здобули Турки три мітралези. Тому що населене міста щораз більше ворожо виступає проти Італійців, їх положене стає ся що раз трудніше. „Ikdam“ пише про стрічи в останніх 5 днях під Триполісом, радіючи, що Турки заняли багато важних стратегічних точок і здобули шанці. Італійці потерпіли погром. Турки піймали багато полонників, між ними 3 капітанів і кількох інших італійських офіцерів.

Міністер заграничних справ в Царгороді опержав депешу від турецького консула на Мальті з допесенем, що вичікуваний від кількох днів загальний напад турецьких військ на італійські становища в Триполісі вже відбувся і дав Туркам перемогу. Подробець про втрати обох сторін депеша не подає. Без сумніву ся відомість відноситься до нашої звістки у рубриці „на поля бою“.

До „Sabah“ доносять телеграфічно під онадійною датою з Бенгази: Між італійським військом, що враз з батареєю вирушило на розглядни в околиці Бенгази, а турецькими військами вивязала ся одногодина битва. Турки били ся хоробро. Італійці утєкти в неладі, оставляючи на поля бою 1 армату, багато вбитих і ранених. Італійський полковник є тяжко ранений. В битві брали участь посол (!) Джамібей а також мутессафир з Бенгази. „Ikdam“ доносить, що в сій битві 200 Італійців або полягло або віднесло важкі рани.

Агенція Стефанього доносить: Поминувши кілька менших зустріч в оазах, проминули онадійні дні і ночі досить (!) спокійно. Оноді напали Турки на Гомс, але зістали з тяжкими втратами відперті. По нашій стороні було 2 вбитих і 1 ранений.

Шпитальний корабель „Regina Elena“ відплив вчора з Триполісу з хорими і раненими на помості. Пароплав „Romania“, що віз 200 Арабів, причалив до острова Устіка; інших 500 Арабів переведено на острів „Tremiti“.

Як би оно не було — із всего ясно видно, що Італійці стоять на небезпечнім огні.

Гарний союзник. З Ісвєрку телеграфують, що італійське правительство ставляє нові сильні кріпости над австрійською границею.

Ворохобня в Китаю.

Юаншікай начальним вождом. Юаншікай одержав начальство всіх військ, оперуючих проти ворохобників на суші і морі. Цсар в едикті надав ему рангу цсарського посла і вівзав віцекоролів щоби ему повинували ся. Юаншікай жадає реорганізації армії і утворення третьої армії, якої одинокою ціллю була би борба із ворохобнею. Домагає ся, щоби ему прислугувало право іменованя всіх офіцерів і щоби ему вільно було сотворити для себе прибічну сторожу в силі 1200 жовітрів. Се число уважають надто високим.

Положенє в Китаю. Національні збори поручили безпиролочне покликанє до життя парламенту і реконструкцію кабінету з виключенєм шляхти.

Новіші вісти голосять погром ворохобників і то на кількох точках майже рівночасно. Правительствоники здобули місто Ганкау, прогнавши ворохобників, які мали повести великі втрати. Після непотвердження ще урядових звісток віднесли правительствониці війська перемогу також під Чангтефу; велике число ворохобників застеляло поле борби.

Положенє в Нанкінгу є невевне. Шість тисяч піхотинців а також XX дивізія з Ляндаї не послухала розказу безпиролочного маршу до Ганкау і вручила віцекоролєви меморіал з жаданєм як найкоршого заведеня конституції.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина

Промова міністра-предсідника бар. Гавча, котрій ми присвятили в попереднім числі вступні замітки, була так ясною заявою про сучасне політичне і парламентарне положенє, на яку доси не здобув ся ні один австрійський державник. В вій заявив бар. Гавч відвагу і рішучість виступити взагалі проти всяких змагань супротивних прилюдному ладови і спокоеви. Нічого дивного отже, що слова

бар. Гавча викликали огірченє і гучні оклики з соціалістичного табору.

Однаке бар. Гавч не дав ся тим збити з пантелику і вказав виразно на се, що бучі викликувані з нагоди дорожжє і всі з тим злучені прояви були роботою соціалістів. Се було дуже немилу почути соціалістам але се дійсна правда.

Так само рішучо виступив бар. Гавч проти агітації і погроз державних урядників і залізничників, хоч повинен був тут головно ударити на несумлінних агітаторів, а не на загале пригноблене нуждою урядництво, котрє дає ся поборвати кличам несумлінних агітаторів, котрі при тим для своїх партійних цілий хотять зловити рибку.

А коли бар. Гавч також і проти „народного парламенту“ звернув докір, що він не має спромоги ані сили перевести конечні законодатні задачі і не хоче сповнити висловленого міністром-предсідником домаганя, щоби всі великі сторонництва подали собі руки до утвореня парламентарної більшости, і щоби парламент сповнив свої обовязки, наколи ще хоче бути парламентом, то певно парламент зрозумів сі слова міністра-предсідника. Бар. Гавч закінчив свою заяву покликком до всіх прихильників правлудного ладу і спокоею, щоби визволили ся з під тероризму і зібрали ся до спільної роботи. А якнебудь вигляди на будучину зовсім не є рожеві і не можна позбутися тривоги що до найближшого часу, то бар. Гавч вясловив надію, що приїде пора, коли надії покладаєні австрійськими народами на новий парламент таки здійснять ся.

Рішуче вступленє бар. Гавча стає певним доказом, що его становище не є таке хитке і слабе, як се представляє „N. fr. Presse“ і що небезпека грізніша є для самого парламенту, як для правительства. На се вказує також і ся обставина, що прискорено вибір делегаций, щоби ухвалити спільний бюджет на 1913 рік.

Положенє в парламенті дійшло до такої запутанини, що ніхто не може вгадати, як удложать ся найближша будучина. Надія на відрочене національно-політичних питань для полагоди державних і народних конечностей знов не справдила ся, а Німці і Чехи станули тепер знов так ворожо супроти себе, як в часах найзавзятійшої національної боротьби. Чехи поставили правительству цілий „спис домаганя“, але Німці прямо відкидають сі домаганя і не хотять навіть над ними пересправляти. Може домаганя чеські і за далеко посуневі, однак нема найменшого сумніву, що до спільної роботи Німців з Чехами може дійти тільки тим способом, щоби обі сторони заключили тимчасовий розєм, а се може послідувати тільки на основі переговорів.

„N. fr. Presse“ торжествує, що Німецько-народний Союз“ відкинув домаганя міністра-предсідника і що сей Союз поставив на своїм.

Але досить прочитати „Arbeiter Ztg.“, щоби впевнитися, на чий млин воду пускають Німці-вільнодумці і до чого ся політика доведе. Соціалістичний дневник каже правду, що відносини в парламенті доведуть до державного переселєня. Національні свори викликали такий розстрій в парламенті, що ніяке правительство не має спромоги довести сторонництва до отямленя.

Тимто бар. Гавч представив парламенту перед очі задачі, які він повинен сповнити, наколи не хоче перестати бути парламентом. Населенє повинно наостанку прийти до переконаня, що так дальше не може бути і що безнастанні тільки зміни кабинетів не доведуть до поправи відносин.

— Сходини членів Христ. сусп. Союзу щоденно від 6-ої вечер в канцелярії ул. Хмельовского ч. 15, II пов

НОВИНКИ.

— Календар. Ві второк: руско-кат.: Луки єв.; римо-кат.: Вольфганг. — В середу: руско-кат.: Йойля; римо-кат.: Всіх Святих.

— Із Снятинщини пишуть нам: В наших відносинах в радикальнім куті природним є, що мешканці місцевостей поділені, — одні сліпо повіривши проводирам радикальним є ворожо

настроні проти Церкви — другі стероризовані першими відносять ся на око неприхильно, однак видачі карино радикально, в душі є приятелями Церкви. Задачю связьеника є підтримувати духа Христового через виказуване в науках і при кожній нагоді нестійности науки радикальної при рівночаснім підношеню і голошеню правд Християнських. Впливом такої роботи окажеть ся скоро рух за Христом. В селі Стецеві в сянїаньскім повіті, де є шість товариств в радикальних руках („Січ“, „Народна спілка“, читальня „Просвіта“, жіноче товариство, „Сільський Господар“, „Народний Дім“ з власною хатою і 2 коршми радикальні), рух за Христом так збільшив ся, що пророкїя самі зажадали заложєня читальні парохіальної, де би могли дістати здорову духову поживу. Дня 14. жовтня с. р. відбули ся І. загальні збори Читальні харохіальної ім. св. Йосафата в Стецеві під проводом ч. Теодора Сухолиткого с. Данила, секретарював ч. Іван Филіпчук. Вибрано перший Виділ, до котрого кромі парохі увійшли ч.ч. Дмитро Сухолиткий, Дмитро Гаврилюк, Іван Верига, Іван Королюк, Таваско Верига і Іван Филіпчук. До Виділу поставлено жаданє, щоби заложив тов. „Гдність“, щоби основав хор, запровадив касу системи Райфайзена. Для читальні наймлено наразі вигідний дім а з весною почне ся будова величавого дому на поміщенє всіх християнських товариств в Стецеві. — Vivat sequens!

— Концерт Сальомє Крушельницької відбуде ся около 10. листопада с. р. в Чернівцях. Се подає в черновецкім „Народнім Голосі“ до відомої української громади сестра нашої славної співачки п. Емілія Стернюкова.

— В звістці про недугу красового маршалка гр. Ст. Баденього, поміщені в „Dziennik-u polski-m“ читаємо, що біля ліжка недужого першими і найважнішими людьми є оо. Єзуїти, а сам недужий забажав вислухати Служби Божої, яку відправить в его комнаті сан-связьеник о. Г. Бадені. Чоловик Судь що будь святий і Гершовець на цілу миру спить все до Господа Бога, а у нас перший ліпший не доук вчеше вам на тему віри таке, наче би був редактором від китайських продукцій в „Ділі“.

— Дозвіл вільної продажі сахарини. Дорожня комісія палати послів ухвалила 20 голосами проти 17 вєсенє, яке вивзав правительство, щоби виданий розпорядок в справі продажі сахарини сейчас знесло і розпочало з угорським правительством переговори в справі знесеня розпорядку що до привозу сахарини з заграниці і щоби звернуло ся до цукрового картелю в справі знизєня ціни цукру. Міністер скарбу сиротивив ся що до привозу сахарини, бо з економічних оглядів могло би се мати катастрофальні наслідки. Односторонне знесенє розпорядку без згоди Угорщини є виключене.

— Огні. В Матієвій, повіт Новий Санч, згоріла дня 27. с. м. одна хижа і стодола і подальше від них заняла ся мала хатина від соломяної кички, занесеної вітром-вихром. Що пожар не розширив ся, завдячити наезжить пожарній сторожі з Лавової, а відтак і помочи уділеній сикавкою гр. Стадвіцког з Наваїової. При великій бурі могли піти з димом майже всі сусідні хати, а навіть церкви грозила небезпека. Огонь повстав з необережности, шкода необезпечена, згорів весь двобок господарський, вся цша і чотири підсвинки. о. М. Д.

Величезний пожар вибух вчора в ночі около 12. години в селі Сятихові під Дублянми. Огонь, що повстав в західній часті села біля церкви, наслідком сильного західного вітру поширював ся з поражаючою скоростію перекидаючи ся з хати на хату. Густі будівлі, купи торфу між хатами, нагромаджені під зиму, улекшили поширенє пожежі. В неповній годині вже пів села стояло в полуміні. Ратункова акція, з котрою поспішила передівсім дублянська пожарна сторожа, була майже немислима, бо в цілім селі є ледво три керняці. Пізнійше прибули пожарні сторожі з Підлєсок, Жидатич і лїни.

— Спростованє. Пі Іванна Камінська з родиною в Жабокруках присилає нам спростованє отсего змісту: Мій муж бл. п. о. Йосиф Камінський, парох Водник не помер в стані божевільнім. Живуть ще лікарі (др. Габришевський і Рот в Бібрці), що лічили его на ревматизм, а опісля на жолудковий катар і були до послідної хвилі притомної смерти мого покійного мужа, як рівнож можуть посвідчити і парохїяни села Водник, з котрими пере-

бував 35 літ. Також неправдою є, будьто би між предками і дітьми родини Камінського лучня ся хотай би лиш оден примір божевільности.

— Знесенє поштової консумційної оплати. В містах, в яких оплачує ся акциза, відбуває ся оплачуване акцизи від поштових пересилок із споживними середниками на почті з уряду. За се оплачували адресати на річ маніпуляційної належитости почти 20 сот. від кожної пересилки. Наслідком скарг на сю оплату міністерство торговлі в порозуміню з міністерством скарбу знесло сю оплату. Сей розпорядок ввійшов вже в житє.

— Варварство в Італії. Теперішними часами почав ся великий міжнародний рух, який поставив собі за задачу, хоронити все птацтво від загибелі. Недавно вийшла навіть „книжка для охорони птиць“, в якій подає др. Карло Генніке всі дотеперішні закони о стріляноу ріжних птиць, цікаві подробиці про охорону, як і ріжні способи винищуваня птиць в Европі. Ніякий край не нищить птиць в таких великих розмірах як Італія, ніякий край не є для них так небезпечний, бо головною дорогою для всіх перелетних птиць є Італія і італійські острови. Близько 450 родів птиць, які живуть в Італії, або там навідують ся складає ся переважно з перелетних птиць, що летять сюди з північної і середної Европи. І що птахи в сім перелеті летять збитими гуртами в розмірно малім просторі, попадають тому легко в дуже великим числі у наставлені Італійцями сіті. В місцевині Коліко — як подає Генніке — ловить своїми сітами оден Італієць в в погожих днях пересічно 2,000 птїчок. Інший знова в Піар ді Лєдро над озером Гарда приходить в своїх ловах до такого самого числа. А в початках жовтня ловить денно навіть до 5,000 птїчок, між якими є що найменше до 2,500 дроздів. В одній місцевині зловлено в однім дні 2,000 жайворонків. А оден торговельник птїчками в Тоскані доставив в 15 днях 2,612 убитих, а 1,720 живих птїчок. По донесеням з Мєсини вивезено в Італії в часі від 1. до 10. мая 536 тисяч птїчок. В р. 1890 вилано до Балюну залізницею 2,309 кілограмів птиць, а на торговлю в Удіні принесено в тім році одного дня 620,496 птїчок. Безоплатне нашенє птацтва в Італії додело до сего, що в краю число птацтва значно змаліло. Коли перше на просторі 60 гектарів можна було стринуту до 100 птїчих гнізд, то новітними часами в лєдві двое або трое гнізд. Тому Італійці вилонували тепер майже самі перелетні птахи, бо свої вже вигубили і там приносять шкodu цілій Европі. Крім Італії є ще також і інші такі варварські краї що до птацтва як полуднева Франція, Іспанія, Португалія, Мала Азия і північна Африка. Але на перцім місці між ними всіми країями стоїть Італія. Число убитих птиць в Італії на оден рік обчислюють на 250 мільонів. Очевидно, що нищенєм птиць займає ся безпросвітне мужицтво в полудневих краях Европи.

— Про повстанє пола мав знова проф. Цєсєльський у Львові відчат, на який ввійшло ся много лікарів. По відчиті розвинула ся на сю тему жива дискусія, в якій забирали голос: проф. Раціборський, проф. Бек, проф. Марс, др. Фельс і ин. Всі ті бесідники висказували нестійність методу его дослідів і збивали его сей вмовлений „винахід“. Та тільки дивно, що сей професор не хоче собі дати нічого вяснити.

— Один раз не удала ся в Росії крадіж. „Local Anzeiger“ доносить з Петербурга, що в експозитурі уряду, в котрій видають ся російські державні папери, украдено оноді 260,000 рублів в банкнотах 100- і 25-рублевих. Однак сю крадіж запрямічено досить вчасно — і віднайдено цілу суму укриту в одній із сучужних із касою убикацій між скринями. Не доставало лишє 400 рублів. Арештовано 5 касових урядників.

— Переписка Редації. Вп. І. Ес. з над Би-стриці. В таким виді не надає ся, простіть. Треба позитивною роботою поборювати шкідліві впливи.

Вп. Л. в С. Спасибі за допись, подамо в найближшій числі.

Вже вийшла брошура п. з.

В обороні правди і чести,

відповіді радн. Двора Ол. Барвіньського, д-ра К. Студинського і д-ра Ос. Маковєя на напасти „Діла“. Стр. 99. 16-ки. Ціна 50 сот. Набути можна в книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, Ривок часло 10.

Словістки.

— До українських Товариств. Комітет обходу столїтя уродин Маркіяна Шашкевича має честь запросити усі Товариства до участі в Маркія-

нових торжествах, які відбудуться у Львові дня 5-го, 6-го і 7-го падолиста. В святоточнім поході на личаківське кладовище зовлять Вп. Члени Товариств явити ся з прапорами, аглядно з вінками, які зложать на могилі поета. На торжественне богослуженє в церкві духовної Семінарії, яке відбуде ся в понеділок дня (6. падолиста) о годині 10, вступ ізза браку місця за окремими картами вступу, на які належить зголосити ся до Всв. Ректорату духовної Семінарії. Близшу програму торжеств оглошеть ся афішами. Осібних запрошень Комітет не висилає. — *Комітет.*

Кондїй тямучий Русин, священик, урядник та молодїж повинні купити в часі ювілею Маркіяна для себе та для других прегарно видану (після I виданя); «Русалку у Дністрову» з портретом та вірною копією автографом Шашкевичевого письма (Олень, Псалмь Руславоий і конець листу з підписом поета), котру висилає о. Застирець в Тернополі по 1 К за прамірник з поштовою оплатою. Хто збере на 10 примірників, тому 11-ий даємо даром. Дохід на будову Інститута Ярославни.

— В Самборі відбуде ся дня 1. листопада о 2. год. в салі „Сокола“ повітове віче учительське. На днєвнім порядку: 1) Регуляція учительської плати. 2) Службова прагматика. — *Комітет.*

В справі підручника рускої історії для I. клася середних шкіл.

Написав
др. Богдан Барвіньский.

(Дальше).

II.

Замітки в нагоди появи мого підручника п. з. „Оповіданя з рідної історії“ Жовква. Печатня О.О. Василяна. 1911. Накладом „Видавництва Чина св. Василя В.“ 80 стор. 198+1 непум. + XXXVI (= 53 образи) + 2 карти.

Ріжні обставини зложили ся на се, що я забираю голос в справі мого підручника, заким ще хтось із заводових людей подав его оцінку. А головно вважаю своїм обовязком заговорити про него тому, що написав я шкільний підручник для середних шкіл (і то для I. клася), хоч сам ніколи в них не вчив. Мені відомо, що деякі заводові педагогї, як лише пішла чутка про те, що я написав підручник рідної історії, стали сумнівати ся, чи я з сего згляду, що віколи не мав діла зі шкільною молодежю, зможу написати який путній підручник. Отсе спонукує мене до написаня заповіджених в горі заміток.

Мені видить ся, що згадані сумніви, які попередили появу мого підручника, були або неоправдані, або бодай передчасні. Відома річ, що у нас багато критикує ся, але як ходить о роботу, тоді якось ніхто не спішить ся дати річ лучшу, чим робота скритикованого автора. Рідної історії (чи, як її доси звали, „історії рідного краю або кравової“) вчать в середних школах вже яких 40 літ, а ніхто з професорів-Русинів не спроміг ся доси на якийсь, хоч би мірної вартости підручник. Вправді появил ся в 1895 р. переклад (дещо доповнений) польського підручника Анатолія Левицького, зладжений п. Іваном Матієвим п. з. „Історія краю рідного“, але его не вважали ніколи підручником, відповідним для молодежи руских середних шкіл по тій причині, що не давав він повного образу історії українсько-русского народу; а хотїя зображена она там з державного становища, тож після дуже короткого огляду історії Рускої держави до хвилі утрати єї самостійности, дальша історія нашого народа ставовить інтегральну часть історії Польщі.

Так отже протягом 40 літ не мали рускі середні школи рускої історії, а приневолені були послуговувати ся в части популярними історями Русї, в части записками устних викладів професора. Доси маємо в Галичині вже чотири руских гімназій, і одну філію, що стане рівнож віддільною гімназією, а одну пока що неповну гімназію; крім сего є ще около 10 приватних гімназій. Є в тих гімназіях разом певно яких 20 професорів-

істориків. Можнаб було проте надїяти ся, що бодай один з них спроможє ся на підручник рідної історії, тим більше, що є між ними й люди з докторскими дипломами, які працюють на науковім полі.

Новий науковий плян для галицких середних шкіл, який вводить науку рідної історії вже в I. класї, появил ся в 1909 р. З початком шкільного року 1910/11 появил ся польський підручник Гебертів, але професор-Русини не подумали про підручник для своєї молодежи. А що не скоро ще були ми діждали ся такого підручника, про те най свідчать слова проф. д-ра А. Копистянського (Наша Школа 1911, як П/Ш, ст. 98), який, оцінюючи підручник Гебертів, подає таку замітку: „Тому що рускі гімназії не є в тим щасливим положевю і у нас питанє підручника для першої класї стоїть дальше на днєвнім порядку, думаю, що не буде злишим приглянути ся ближше передовсім відемним сторонам, які по мой думці повинен оминути автор нашого будучого підручника“.

Колиб отже авторви теперішнього підручника прийшло ся було ждати на уваги д-ра Копистянського (що появил ся літом с. р.), то мабуть і в сїм році наша молодеж не булаб діждала ся підручника рідної історії.

Чи отже супроти сказаного виспе можна брати мені за зле, що я, яко не заводовий педагог, забрав ся виготовити підручник рідної історії для I. клася середних шкіл, нехай заставовлять ся в першій мірі ті люди, які повинні були дати молодежи тижий підручник, одначе его не дали.

(Дальше буде).

Телеграми

в дня 30. жовтня.

Відень. (ТКБ). Вчера відбули ся тут наради спільних міністрів; переводжено дальшу дискусію в справі босанських велїзниць і початкову загальну дебатю над спільним бюджетом на рік 1912.

Відень. (ТКБ). Стан здоровля цїсаря був вчера через цїлий день зовсім добрий. Онодішну ніч перевів монарх в спокійнім сні. В день безнастанно працював, прийняв на послушаню цїлий ряд осіб, межи иншими предсїдника міністрів бар. Гавча.

Всячина.

— **Перша дипломатка.** Президент Урагваю іменував панну Кльотильду Люїзі, що недавно осягнула степєнь доктора прав, аташе при урагвайськїм посольстві в Брусселі.

— **Тоалєта за 600.000 К одной муринки.** Підчас коронаційного торжества в Лондонї явила ся в найдорозшій тоалетї дочка короля Камгонаса II, який володїє над одним островом в Полїнезї. Цїлу її тоалєту оцінили знавці на 600.000 К, єї одїж була з матерї, якої нитки якимсь тайним способом вироблювано з вулканїчної ляви подібної до скла із кратеру Мавра Льона. Матерія мала зовсім вид полєску шовку, якого не можна зломати. Взагалї ся матерія перевисшєє о много наш звичайний шовк, а вироблюють єї лише мурини на королївськїм дворі Камгонаса і в торговлї не можна дістати єї матерї. Метер такого виробу може коштувати около 12.000 К. З європейських женщин могла славити ся такою одежю лише англ. королева Вікторія, яка одержала таку матерю в дарунку від короля Камгонаса, що був в Лондонї на відвідинах. Дуже гарно відбиває краса такої одежи, бо мінять ся з блакитної на червону.

— **Чоловік з половиною мозку.** В однім із штокгольмських шпиталїв находить ся недужий, що понав в одиноке може в своїм родї калїцтво: втратив половину мозку. Сим недужим є 20-літній гвардист Бльомкіст, котрий підчас вирав в стрільню острими стрільнями дістав кулею в голову. Стрїл перейшов від лївої скранї до правої сторони черпа, пориваючи за собою кусєнь кости. При сїм половина мозкової маси випляла і недужий лежав два тижї в станї безпритомности. Мимо малї надїї удержаня его при житю, шпитальні лікарї перевели стараню операцію, котра повела ся. По 14 днєх несвідомий стан став уступати що раз частїйше, аж вкінци недужий відзискав свідомість, втративши притїм зір і бесїду. Аж по довшїм лїченю і сї хвиби уступили, однак реконвалесцент не відзискав вже спосібности писаня і читаня(?) Лікарї мають надїю, що по довшїм лїченю недужий і в сїм напрямї прийдє до себе.

Розписуєсь оферту на будову церкви.

Писєнні інформації подаєть Уряд парохїяльний Молодїньче, почта Бортники.

Асекуруйте своє майхо від огню в „Дністрі“!

Кождий Русин повинен асекуровати ся від огню, щоб на случай пожежі не понєств страти, бо достаток одиниці то добробит цїлого народу.

Дий Русин повинен асекуровати ся тільки в рускїм товаристві взаїмних обезпечєнь „ДНІСТЕР“

Нема жадного иншого руского товариства асекураційного, тільки один **„ДНІСТЕР“**

„ДНІСТЕР“ рахувє найдешєвші оплати за обезпечєня сєлянських будинків.

„ДНІСТЕР“ звертає кождорічний чистий зиск своїм членам; на рік 1911 виспосить зворот 10%.

„ДНІСТЕР“ оцінює та виплачує шкоди по огни скоро і ретельно, а до комісії запрошує все двох господарів на оцінєтелїв.

„ДНІСТЕР“ дає підмоги руским школам і бурсам, де виховують ся сєлянські діти.

Люди асекуровані в **„ДНІСТРІ“** можуть дістати позичку у всіх великих Банках і в Товаристві взаїмного кредиту **„Дністер“**.

Власні фонди **„Дністра“** виносять з кінцем 1910 року 3.052.250 корон.

„ДНІСТЕР“ приймає обезпечєня на житє у всіх догідних комбінаціях (на дожитє, посмертні капїтали, посаги, ренти).

В **„ДНІСТРІ“** можна обезпечати від крадежи з вломом движимости всякого рода, а товариства кредитовї готівку, цїнні папери і векслї за дешевою платою премїї.

Адреса **„Дністра“**: Товариство взаїмних обезпечєнь **„Дністер“** у Львові, у власнім домі ул. Руска ч. 20.

— **„Церковна Шуга“**, торговля дїзєзальн Інститута Нєнорочного Зачаття Пр. Дїви Марїї в Станїславові має на складї вино літургїчне, свїтло церковне і столове і всі прибори церковні. В своїх робїтнях виконують і на правляють рязи церковні, та виробляють всілякі річи бронзівничі. Чаші, монстранції, дарохранительничі і пр. золотимо огнево і трєвало.

Сю торговлю припоручаємо ласкавій оцінї нашого Духовєнства і просимо о ласкаві замовленя. Все виконувєть ся по найчїстїших цїнах. Призначєнь чистого зиску є Всєчеснїйшому Духовєнству знанє. (7-?)

Забавляє і скорочує мудрі хвилі життя лише

KINO- STELLA MARE

французского кінематографїчного Товариства. В салї будинку при ул. Городецькїй ч. 2. а (давнїйше салї Нового театру) на двїчайні представленя сензацийних найновїйших руских образів. Програма від 13. до 19. жовтня. Підчас продукції і в антрактах буде приєзирати салїонова музика. Білєти можна набувати від год. 3. по полудни при касї театру. Зміна програми що п'ятницї. Початок представленя о год. 3½ по пол. 1. Великі манєври австро-угорської армії. 2. Кельнерка; драмат. 3. Наречєна як мїліонерка; комедия. 4. Віщурка „Лялька“ франгаст. балет. 5. Подарунок з полкового коня. 6. Тиждєнь Гомонда. 7. Останній вибрик Мілєра, ком.

Гїгієничні тютки і паперці з марками і бандеролями Р. Т. П. Русини всюда і все жадати.

„ДОТ“

Одинока галицко-руска фабрика тютку і паперців в Збаражї.

ВЕЛИКА

Илюстрована Библия Старого и Нового Завета

зладжена о. І. Мащакон, одобрєна гр.-к. Митрополитим Ординарїатом у Львові, видана Л. Ст. Добрянським в форматї великої чвертки 730 сторїн печати, 43 ілюстрації, продає ся по цїні 12 К, без перєслїя. Замовляти можна в руских книгарнях у Львові або у видавци Л. Ст. Добрянського в Судовїй Вишнїй почта в місци.

(2-4)

!!! Купуйте!!!

одобрєний Радою шкільною кравовою і виданий накладом „Видавництва Чина св. Василя В.“ в Жовкві підручник

А-ра Богдана Барвіньского п. з. „Оповіданя з рідної історії“.

Підручник обнимає 190 сторін тексту, XXXVI сторін ілюстрацій (числом 53) на кредитовім паперї і 2 малпк. В гарній полотноїній оправї коштує всего **2 К 20 с.**

Сей підручник є першим підручником рідної історії для руских середних шкіл і дає шкільній молодежї вєрвє повний образ нашої бувальщини. Писаний так, що вадає ся не лише для учеників I. клася середних шкіл, але при недостатї иншого підручника й для учеників висшїх клася, для руских віділових шкіл, для сємінарий і лїцєїв та до квалїфікаційних іспитів на народних і віділових учителїв.

Надає ся він до науки в дївочих та хлопчячих бурсах і інститутах, а ізза своєї приступности також для наших читалєнь, для сєлян і мїщан. З хїсною може прочити ся з него нашої історії й кождий освїчений Русин, що не має часу розчитувати ся в обємистих книжках.

У Львові набувати можна в „Книгарнї Наук. Товариства ім Шевченка“, Ринок 10.

Переписні листки з ілюстраціями гарних народних вишивок вийшли накладом Гануляка. Один листок коштує 16 сот., цїла серія 3 К (разом з оплатою почти). Замовленя приймає видавєць: Гануляк, у Львові, ул. Руска 3. На провінції можна дістати в „Народнім Базарї“ в Перемишлї і в „Спїлці видавничїй“ в Коломиї.

РЕВУН

сатира Осипа Маковєя з образками Струханчука

коштує в Книгарнї Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові (Ринок 10) 1 К (з поштовою перєсилкою 1 К 20 с.)

*) Гл. чч. 185—188, 190—194, 196 і 197.